

FORSLAG TIL FOLKETINGSBESLUTNING

om at forbyde visse hormonforstyrrende stoffer

(bisphenoler og fluorerede stoffer)

FOLKETINGET PÅLÆGGER REGERINGEN AT:

- Punkt 1**

Indføre et nationalt forbud mod alle skadelige bisphenoler (fx BPA, BPF og BPS) og fluorerede stoffer (PFAS) i fødevarekontaktmaterialer og visse andre forbrugerprodukter, herunder også i genbrugsfasen.

- Punkt 2**

Tagе initiativ til at få gennemført et tilsvarende forbud i EU

- Punkt 3**

Igangsætte en undersøgelse af potentielt farlige kemiske stoffers samlede påvirkning af mennesker og miljø, den såkaldte cocktail effekt, for at vurdere behovet for yderligere regulering; herunder muligheder for at regulere hele grupper af kemiske stoffer, som er under særlig mistanke for hormonforstyrrende effekter.

BEMÆRKNINGER TIL FORSLAGET:

Der findes en lang række stoffer med hormonforstyrrende effekt, som er under mistanke for at påvirke danskernes sundhed negativt. Bisphenoler og fluorerede stoffer er nogle af de stofgrupper, hvor der er dokumenteret sundhedsrisiko for mennesker.

Bisphenoler

Bisphenol A (BPA) er et stof, som forskning har vist kan skade evnen til at få børn, og som er mistænkt for at være hormonforstyrrende for mennesker. Det er endvidere påvist, at BPA påvirker hjernens udvikling og indlæringssevne negativt. Derudover kædes stofferne sammen med mulige effekter som blandt andet angst, depression, hjerteproblemer, overvægt og type 2-diabetes. Disse effekter er sammen med den viden-skabelige dokumentation gennemgået i ECHA's baggrundsdokument for optagelsen af BPA på Kandidatlisten i juli 2017¹

BPA er typisk anvendt i fødevarekontaktmaterialer og kasseboner og bliver derigennem overført til mennesker. Mange forbruger-produkter er nu fri for BPA, men det er fortsat fuldt lovligt at bruge andre bisphenoler (bisphenol S eller F). Det på trods af at forskning viser, at de formentlig

har samme skadelige effekter. Hvis man vil undgå ovenstående følgevirkninger, er det derfor ikke nok at forbyde BPA, men alle lignende bisphenoler. En nylig rapport fra Sverige identificerer hele 37 bisphenoler, som findes på det europæiske marked, og som kan være hormonforstyrrende². Med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet, bør disse stoffer også undersøges grundigt og evt. medtages under en regulering.

Mange kasseboner og kvitteringer er trykt på termopapir, som indeholder BPA. Efter massivt pres fra bl.a. Danmark er det nu lykkedes at forbyde BPA i kasseboner i EU med virkning fra januar 2020³. Den største eksponering for bisphenoler kommer imidlertid fra fødevarekontaktmaterialer. Brugen på dette område er dog ikke forbudt. Danmark har indført særlovgivning for fødevarekontaktmaterialer til børn under tre år, hvor alle bisphenoler er forbudt.

Grænseværdien er løbende sat ned, efterhånden som forskningen har påvist sundheds-skadelige effekter ved lavere værdier. Europa-Kommissionen har netop publiceret en ny grænseværdi for BPA, hvor migration ind til fødevaren ikke må overstige 0,05 mg BPA pr kg

¹ <https://www.echa.europa.eu/documents/10162/908badc9-e65d-3bae-933a-3512a9262e59>

² <http://www.kemi.se/global/rapporter/2017/rapport-5-17-bisfenoler-en-kartlaggning-och-analys.pdf>

³ <http://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/slut-med-bisphenol-a-i-kasseboner/>

fødevarer (mg/kg). Kommissionen udvider forbuddet mod migration fra fødevarer-kontakt-materialer om produkter specifikt beregnet til børn⁴. Men da børn fra 1-årsalderen sjældent udelukkende spiser babymad, vil de imidlertid fortsat være eksponerede over for BPA og andre bisphenoler fra andre fødevarer-kontakt-materialer.

Fluorerede stoffer

Fluorerede stoffer (PFAS) er en stor gruppe kemikalier, som er syntetisk fremstillet, svært nedbrydelige og i flere tilfælde bioakkumulerbare. På grund af stoffernes persistente og bioakkumulerbare egenskaber kan man nu måle PFAS i drikkevand, jord og fødevarer i mange lande. En ny rapport fra Nordisk Ministerråd og Svenske Kemi har analyseret 52 produkter for PFAS og der blev detekteret PFAS i de fleste produkter, dog i små mængder. Rapporten konkluderer, at hovedparten af PFAS i forbrugerprodukter ikke kan identificeres som enkeltstoffer, men er tilsætning af ukendte fluorkilder⁵. Et totalt forbud mod alle fluorerede stoffer i forbrugerprodukter vil modvirke dette.

Gruppen af PFAS mistænkes for at påvirke både dyr, mennesker og miljø. Flere af stofferne kædes sammen med kræft,

hormonforstyrrelser, fedme, øget abortrisiko og svækket immunforsvar.

Stofferne kan også overføres fra mor til barn gennem graviditet og amning. Den videnskabelige baggrund for disse effekter er gennemgået i ECHAS baggrundsdokument for optagelsen af PFOA på Kandidatlisten⁶. Yderligere er PFAS for nyligt udpeget til at være én af de værste drivhusgasser i verden⁷.

En international forskergruppe udsendte i august 2014 en generel opfordring til at indføre forbud mod fluorstoffer i almindelige forbruger-produkter. Forskergruppen vurderede, at der er en reel og undervurderet risiko for langvarige helbredsskader relateret til udsættelsen for fluorstoffer⁸.

PFAS anvendes bl.a. til at imprægnere fødevarer-kontaktmaterialer af pap og papir (fx bagepapir, madpapir og fastfood-emballage), i kosmetik, i outdoor-tekstil og støvler, boligtekstil og møbler. Der er international videnskabelig enighed om stoffernes skadelighed og det anbefales, at man kun bruger fluorstoffer til de aller mest nødvendige formål (fx medicin) og dermed udfaser deres brug i fødevarer-kontakt-materialer og andre forbrugerprodukter⁹.

⁴ http://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-4140854_en

⁵ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1118439&dswid=3618>
Analysis for PFASs and TOF in products

⁶ <https://www.echa.europa.eu/documents/10162/8059e342-1092-410f-bd85-80118a5526f5>

⁷ https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wgl/en/ch2s2-10-2.html

⁸ [Helsingør statement
http://www.helsingorstatement.com/science/article/pii/S004565351400678X](http://www.helsingorstatement.com/science/article/pii/S004565351400678X)

⁹ [Madrid statement
http://digitalcommons.hope.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2458&context=faculty_publications](http://digitalcommons.hope.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2458&context=faculty_publications)

Senest har Nordisk Ministerråd i juli 2017 opfordret til hurtig regulering af PFAS¹⁰. Her understreges det, at REACH-forordningen i dag giver mulighed for at regulere PFAS i forbrugerprodukter på baggrund af stoffernes ekstreme persistens og mobilitet.

Cocktaileffekten

Stofferne kan hver for sig være mere eller mindre skadelige for mennesker såvel som miljø. Men forskning peger på, at når stofferne blandes, øges effekten betydeligt, og kombinationen kan i sig selv udgøre en betydelig risiko for vores sundhed. Det kaldes cocktaileffekten. Derfor er det væsentligt at forholde sig til de potentielt farlige kemiske stoffers samlede påvirkning af mennesker og miljø¹¹.

Selvom cocktaileffekten udgør en mulig sundhedsrisiko for mennesker, er der endnu ikke nok viden om området. Nuværende grænseværdier for enkelt-stoffer er ikke risikovurderet og fastsat ud fra en samlet eksponering. Det foreslås derfor, at Danmark tager initiativ til en grundig undersøgelse af cocktaileffekten for at vurdere behovet for yderligere forskning og regulering på området.

Det er ikke første gang, at bisphenoler og fluorerede stoffer bliver foreslået forbudt

i Danmark. I folketingsåret 2015/2016, 2. samling, blev B37 og B38 fremsat. De lagde op til forbud mod hhv. fluorstoffer og bisphenol A. Det blev endvidere foreslået at undersøge, hvorvidt et forbud også burde omfatte bisphenol S og F.

Selvom stort set alle partierne var enige om, at fluorerede stoffer og bisphenoler er skadelige, blev forslaget nedstemt ud fra et argument om, at eventuelt forbud / regulering bør gennemføres på EU-niveau. Den daværende regering opfordrede efterfølgende til frivillige aftaler med erhvervslivet, hvilket dog aldrig blev gennemført. I 2015 indførte regeringen en vejledende grænseværdi for fluorerede stoffer i fødevareremballage af pap og papir. Den vejledende grænseværdi er i øjeblikket under revision.

I Miljø- og Fødevarerudvalgets beretning om B38 fremgik det i øvrigt, at "Hvis der ikke ultimo 2016 er truffet beslutning om at indføre yderligere EU-regulering, og der ikke er konkrete indikationer på, at en EU-regulering af bisphenol-A er på vej, vil mindretallet, ligesom Sverige, undersøge muligheden for en national regulering."

¹⁰ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1120881&dswid=-5169>

¹¹ <http://www.food.dtu.dk/nyheder/2015/03/ny-vi-den-styrker-risikovurdering-af-kemikalie-cocktails-i-mad?id=7b694841-4d71-4ada-b268-d56261bb879c>
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22372636>
<http://www.reproduction-online.org/content/early/2013/12/02/REP-13-0447.full.pdf>
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26582516>
m.fl.

Mindretallet bestod af Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og SF¹².

Virkeligheden er desværre, at der er sket meget lidt for at begrænse anvendelsen af bisphenoler og fluorerede stoffer i Danmark såvel som EU siden da. Der er dermed meget, der taler for et nationalt forbud nu.

Tid til handling

For det første var de længe ventede EU-kriterier for, hvornår et stof er hormonforstyrrende, som blev stemt igennem i juli 2017, ikke kun for svage (jf. Miljøstyrelsens vurdering¹³), men viste sig også kun at gælde pesticider. Der findes dermed stadig ingen fælles kriterier for, hvornår stoffer i fødevarekontaktmaterialer og andre dagligdagsvarer er hormonforstyrrende.

For det andet er risikoen ved stofferne blevet yderligere dokumenteret. BPA er nu bevist hormonforstyrrende for mennesker¹⁴. Nordisk Råd har i flere omgang, senest i 2017, opfordret EU til at snarest muligt at indføre kriterier for, hvornår et stof er hormonforstyrrende og derefter indføre regulering med det formål at minimere menneskers, og i særdeleshed børns, eksponering for identificerede hormonforstyrrende stoffer¹⁵.

For det tredje har selv Kina nu forbudt flere fluorerede stoffer i fødevarekontaktmaterialer. De nye regler træder i kraft i oktober 2017, og dermed er Kina foran resten af verden på regulering af PFAS¹⁶.

For det fjerde er det muligt for et EU-medlemsland at regulere hormonforstyrrende stoffer nationalt. Danmark fik som bekendt et nationalt forbud mod BPA i fødevarekontaktmaterialer til 0-3 årige på baggrund af DTU Fødevareinstituttets vurderinger af BPA fra marts 2010. I 2014 trådte et nationalt forbud mod BPA i fødevarekontaktmaterialer i kraft i Frankrig. Så selvom et EU-forbud vil være at foretrække, er der ingen undskyldning for, at Danmark ikke skal gå forrest, indtil et EU-forbud er en realitet.

For det femte viser Coop Danmarks erfaringer, at det godt kan lade sig gøre at producere forbrugerprodukter uden bisphenoler og fluorerede stoffer, uden det går ud over kvaliteten. Det har endda vist sig stort set omkostningsfrit at substituere stofferne. Siden koncernen i 2015 lancerede kemikaliestrategien "Det Beskidte Dussin", har den ud fra et forsigtighedsprincip arbejdet systematisk med at

¹² http://www.ft.dk/ripdf/samling/20151/beslutningsforslag/b38/20151_b38_beretning.pdf

¹³ <http://mst.dk/service/nyheder/nyhedsarkiv/2017/jul/miljoestyrelsen-er-skuffet-over-eu-flertalsbeslutning-om-kriterier-for-hormonforstyrrende-stoffer/>

¹⁴ <https://www.echa.europa.eu/documents/10162/908badc9-e65d-3bae-933a-3512a9262e59>

¹⁵ <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1120881/FULLTEXT01.pdf>

¹⁶ [CB 9685-2016 National Food Safety Standard: Standard for the Use of Additives in Food Contact Materials and Articles](http://www.fda.gov/oc/ohrt/2016-01-28-Standard-for-the-Use-of-Additives-in-Food-Contact-Materials-and-Articles)

udfase bl.a. bisphenoler og fluorerede stoffer i forbrugerprodukter.

Stofferne er dog stadig lovlige og udgør dermed fortsat en sundhedsmæssig risiko for danskerne. Det vurderes derfor, at det er nødvendigt med et direkte forbud mod BPA og andre bisphenoler med

samme skadelige effekt i alle fødevarekontaktmaterialer. Derudover bør fluorerede stoffer (PFAS) forbydes i pap og papir beregnet til fødevarekontakt og i andre forbrugerprodukter som tekstiler, kosmetik, (f.eks. cremer, barberskum og tandtråd), møbler (særligt tekstil) og boligtekstil i Danmark